

**MEDIA.
KASVATUS.
SEURA**

Oma data digitaalisessa ympäristössä

Christa Prusskij • 15.03.2023

Esityksessä käsitellään

Mitä digitaalisella jalanjäljellä tarkoitetaan?

Mitä tietoa kerätään ja miksi?

Mitä hyötyä tai haittaa siitä on?

Miten omaa jalanjälkeä voi hallita?

Digitaalisissa palveluissa ei ole
kyse niinkään teknologiasta,
vaan ihmisistä.

DIGITAALINEN JALANJÄLKI

- Aina kun käytämme digitaalisia palveluita
- Kerätään mm. henkilötietoja, sijaintitietoja

⇒ on kerätystä datasta muodostuva kokonaiskuva

⇒ Voidaan ennustaa käyttäytymistä ja toimintaa

MIKSI TIETOA KERÄTÄÄN?

Palveluntarjoajat luovat sinusta profiilin digitaalisen käyttäytymisesi perusteella.

Data on “uusi öljy”.

Taloudelliset interressit ⇒ Datatalous

- Henkilötiedot tai henkilöön toimintaan liittyvää tietoa
- Palveluiden optimointi ja kehittäminen
- Markkinointi - kohdennettu mainonta
- Tarpeet - uudet tuotteet

Datan keräämistä myös tarvitaan!

MIKSI TÄMÄ ON ONGELMA?

Valta keskittyy suurille teknologiayhtiöille

- Läpinäkymättömyys
- Disinformaation leviäminen
- Vihapuhe - halukkuus julkisiin keskusteluihin laskee
- Tietoturvaongelmat
- Vaalivaikuttaminen

⇒ Luottamuksen rapautuminen

⇒ Uhka demokratialle sekä innovoinnille ja yritystoiminnalle

TARVITAAN DIGITAALISTA SIVISTYSTÄ

- Digitaalisten alustojen, sovellusten ja palveluiden, sosiaalisen media ⇒ meistä kertyy koko ajan tietoa!
- Datatalouden perusteiden ymmärtäminen on osa digitaalista sivistystä ja digitaalinen sivistys voi suojella ihmisiä esim. mis- ja disinformaatiolta ja yksityisyyden loukkauksilta.
- Ei rajoitu vain laitteiden käytön tekniseen osaamiseen, vaan käsittää sosiaalisia ja ajattelun taitoja

⇒ MEDIALUKUTAIDOT & DIGILUKUTAIDOT

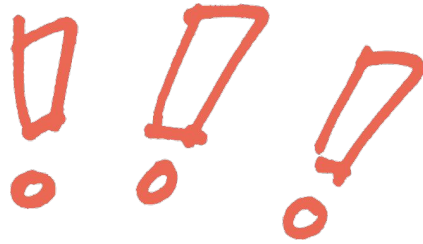
DIGILUKU- ja DIGITURVATAIDOT

- Digiluku- ja -turvataidot ovat tämän päivän kansalaistaitoja.
  - Kaikilla on oikeus tietää, miten tieto kertyy, miten tietoa käytetään ja kuka sitä käyttää
  - Mitä kannattaa jakaa
  - Käyttölogiikka
  - Tiedon oikeellisuuden arviointi
  - Mitä tehdä, jos kohtaa vihapuhetta tai joudutaan tietomurron kohteeksi

Miten itse käyttäydyn digitaalisissa ympäristöissä?

**There ain't no such thing as a free
lunch**

DATATALOUDEN EKOSYSTEEMI

- Suurin Sitran selvityksessä paljastunut tietosuoja-asetuksen ongelma liittyy laajaan ja läpinäkymättömään datatalouden ekosysteemiin.
- Verkkopalvelujen käyttäjä ei pysty hallitsemaan datansa kulkua, koska hän ei tiedä, missä hänen datansa on.
  - Kolmannet osapuolet

Henkilödatan jäljillä - Yksilöstä kertyvän tiedon kulku ja käyttö digitaalisissa palveluissa (2020)

Tekijät: Riitta Vänskä ja Tiina Härkönen

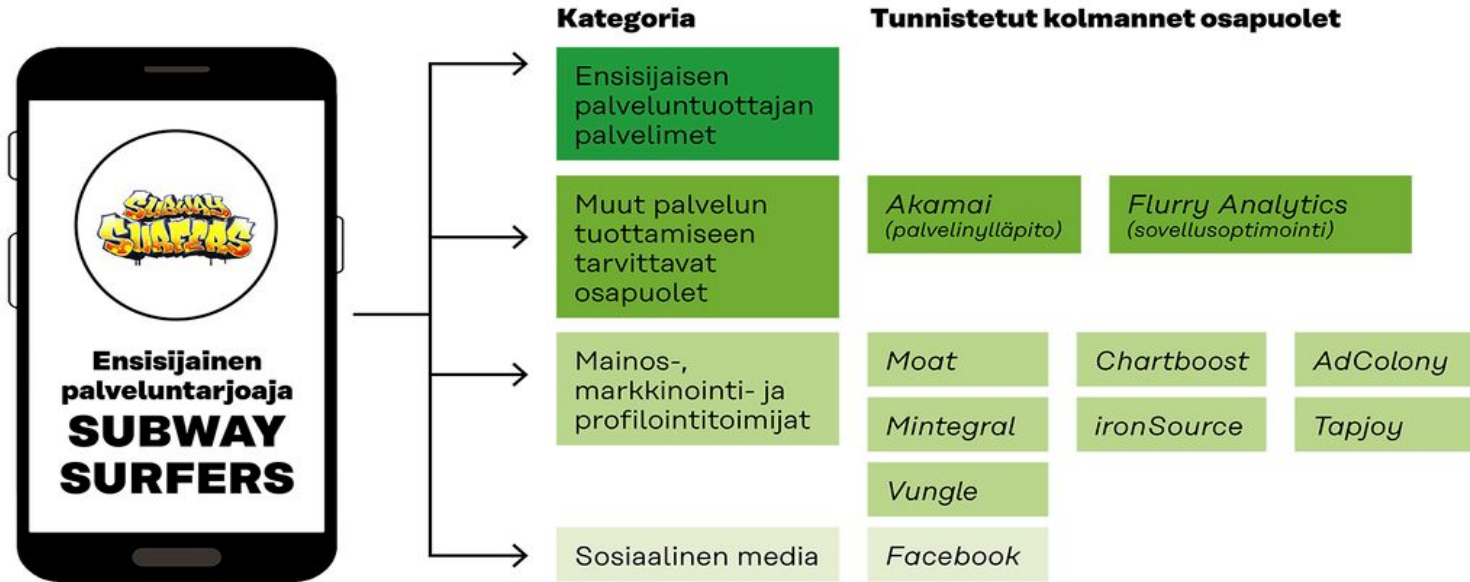

Dataa kulkeutui 20 palvelun kautta 44 mainos- ja markkinointitoimijalle

Sitra: Henkilödatan jäljillä (2020)

Subway Surfers -pelistä löytyi kymmenen kolmatta osapuolta, joista seitsemän oli mainonnan toimijoita

MITÄ PITÄISI TEHDÄ?

TIETO ON VALTAA!

Meidän tulee toimia nopeasti ja monella tasolla.

- Yksilö
- Yritykset
- Lainsäädäntö (Euroopan komissio)

Kehityskulkuihin voidaan vaikuttaa, mutta se edellyttää tietoisia toimia niin poliittisilta päätöksentekijöiltä, sosiaalisen median jättiyrityksiltä kuin kansalaislaisiltakin.

Omadata (My data)

Periaate, jonka mukaan ihmisillä pitäisi olla mahdollisuus hallita, hyödyntää ja luovuttaa eteenpäin heistä kerättäviä henkilötietoja.

Oikeus tarkastella itsestään kerättyjä tietoja.

⇒ DIGITAALISTEN OIKEUKSIEN KYSYMYS

Digiosallisuus - ei ole kyse vain ihmisten digitaidoista

Tarvitaan **Reilua datataloutta**

- Läpinäkyvyys
- yksilöiden tietoisuus omista oikeuksistaan ja yksityisyyden suojasta

Kuinka näitä voitaisiin toteuttaa?

Yritykset: DIGITAALISTEN PALVELUIDEN KEHITTÄMINEN

- Käyttäjälähtöisyys
- Hybridipalvelut
- Kuka käyttää, mahdolliset haasteet?
- Asiakastiedon keruu
  - Mitä kerätään
  - Arkaluontoiset tiedot
- Asiakkaan osallisuus palvelussa

LAINSÄÄDÄNTÖ

- EU-säätely- datalainsäädäntö
  - Digipalvelusäädös (2022)
  - Tietosuoja-asetus (2018)

TUTKIMUSMATKA OMAAAN DATAAN

Leiki salapoliisia ja selvitä,
mitä tietoja löydät itsestäsi!

Datatalouden
pelinappula?

Tunteeko Google
sinut jopa
paremmin kuin
oma mummosi?

Vuodatko
(tietämättäsi) tietosi
maailmalle?

Siivouspäivä!

Iskikö ahdistus?

DIGIOIKEUTESI

- Oletko koskaan lukenut palvelujen käyttöehtoja tai tiedätkö mitä käyttöehdoilla tarkoitetaan?
Vinkki: Käy lukemassa jonkin käyttämäsi palvelun käyttöehdot. Ymmärrätkö kaiken vai onko teksti pelkkää sanahelinää?
- Miten suhtaudut oman yksityisyytesi suojaamiseen?
- Oletko miettinyt, mitä seurauksia yksityisyyden menettämisellä voi pahimmillaan olla?
- Tiedätkö, mitä henkilötiedoilla tarkoitetaan?
- Osaisitko tehdä tietopyynnön?

Ota aktiivinen rooli: MUISTA AINAKIN NÄMÄ

- Mitä evästeitä hyväksyt? Poista säännöllisesti (selaimen työkaluissa)
- Millä tunnuksilla kirjaudut erilaisiin palveluihin, kirjaudutko samoilla tunnuksilla?
- Yksityisyysasetusten säätäminen-mihin kaikkeen sanot kyllä?
- Mobiilipaikannus päällä?
- Suojaa tilisi pitkillä salasanoilla - EI 1234, kissa
- Käytä kaksivaiheista tunnistautumista
- Hassunhauskat verkkovisat
- Mieti mitä jaat, myös muista ihmisistä!

TIETOSUOJA-ASETUS (GDPR)

Sinulla on oikeus:

- tietää mitä henkilötietoja organisaatiolla on sinust
- tietää miten ja mihin tarkoitukseen henkilötietojasi käsitellään
- pyytää virheellisten, epätarkkojen ja puutteellisten henkilötietojesi korjaamista
- pyytää henkilötietojesi poistamista

Esitä pyyntö suoraan rekisterinpitäjälle. Rekisterinpitäjän täytyy vastata sinulle yhden kuukauden kuluessa.

Tarvittaessa voit ottaa yhteyttä tietosuojavaltuutettuun.

Tee Sitran Digiprofiilitesti!

VIELÄ MUUTAMA VINKKI:

Kestävä kehitys

- Digitaaliset palvelut eivät ole aineettomia.

Digitaalinen siivouspäivä 20.3.

- Poista tarpeettomat tiedostot
- Pidennä laitteidesi käyttöikää.
- Osta harkiten uusia laitteita ja käytä niitä kohtuudella.

Pidä huolta digihyvinvoinnistasasi ja planeetasta: älä multitaskaa!

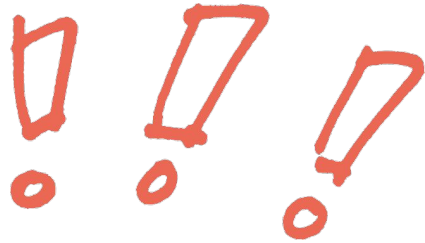
TUTKIMUSMATKA TULEVAISUUDEN MEDIATAITOIHIN

VERKKOKURSSI
on nyt julkaistu!

<https://mediakasvatusseura.teachable.com/>

Digitaalinen maailma voi tuntua monimutkaiselta, se muuttuu ja kehittyy, mutta niin sinäkin.

LÄHTEET:

<https://mediakasvatus.fi/materiaali/oman-datan-jaljilla/>

<https://mediakasvatus.fi/materiaali/tutkimusmatka-reilumpaan-datatalouteen/>

<https://mediakasvatusseura.teachable.com/>

<https://tietosuoja.fi/tunne-oikeutesi>

<https://digiprofiilitesti.sitra.fi/test>

<https://tietosuoja.fi/henkilotietojen-kasittely>

<https://www.sitra.fi/blogit/kayta-digioikeuksiasi-ja-selvita-mihin-sinusta-kerattya-dataa-kaytetaan/>

<https://tieke.fi/hankkeet/oma-data-suojassa-nuorille-kaytannonlaheista-tietosuojaymmarrysta/vinkkejaja-omien-tietojen-suojaamiseen/>

<https://www.sitra.fi/julkaisut/henkilodatan-jaljilla/>

<https://dvv.fi/digiprofiili> DIgi ja väestötietovirasto

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act-ensuring-safe-and-accountable-online-environment_fi

KIITOS!

CHRISTA PRUSSKIJ
toiminnanjohtaja

MEDIAKASVATUSSEURA RY
www.mediakasvatus.fi
mediakasvatus@mediakasvatus.fi